

TRANSORMATSIYA USULLARINI TAHLIL QILISH

Yunusxodjayeva Nilufar Doniyorovna,

Namangan Davlat Texnika Universiteti, "Dizayn" kafedra assistenti

Annotatsiya: Kiyimda qo'llaniladigan transformatsiya usullarini tahlil qilish. Bugungi kunga mos usullarini o'rganish.

Kalit sozlar: transformatsiya, zamonaviy, dizayner, bir shaklni boshqasiga aylantirish, tasavvur qilish.

Bugungi kunga kelib insonning hayot tarzi, jadal rivojlanayotgan kiyim ishlab chiqarish texnologiyalari, inson hayotidagi funktsional jarayonlarning doimiy o'zgarishi insonning barcha ehtiyojlarini qondira oladigan, uning turli ehtiyoj va talablarini qondira oladigan kiyimlarning paydo bo'lishiga asosiy sababdir. O'z hayotining barcha jabhalari bilan, shuningdek, atrofdagi muhit bilan munosabatda bo'lgan iste'molchi undan foydalanish shartlaridan qat'i nazar, qulaylik va estetik qoniqish hissini boshdan kechirish imkonini beradigan kiyimlardan foydalanishga qiziqadi. Insonning gardirobida doimo yangi kiyimlar va ularning elementlari bilan to'ldirilishi kerak. Bu narsalarni ko'p funktsiyali (turli kombinatsiyalarda va turli vaziyatlarda) ishlatish istagi amalga oshiriladi. 1920-yillarida ko'p funktsiyali narsalarni loyihalash dizaynerlar va konstruktorlarning vazifalaridan biriga aylandi. Ushbu yo'nalish tarafdorlari "funksionalistlar" deb atalgan[1].

Ularning dizaynga bo'lgan yondashuvi (universal narsalarni yaratish istagi) inson ehtiyojlarini qondirishga qodir va qo'shimcha ravishda zamonaviy jamiyat oldida turgan ekologik muammolar nuqtai nazaridan juda dolzarb bo'lgan resurslarni tejash imkonini beradi.

O'zgartirilishi mumkin bo'lgan ko'p funktsiyali mahsulotlar bugungi kunda yuqori talabga ega bo'lgan moda zamonaviy kiyim hisoblanadi. Dizaynerlar ham, konstruktorlar ham ko'p funktsiyali narsalarni yaratishga qaratilgan (minimalizm zamonaviy kiyim dizaynidagi etakchi tendentsiyalardan biridir) [1].

Zamonaviy kostyum dizaynida minimalizm tendentsiyasi paydo bo'ldi, uning kontseptsiyasi minimal miqdordagi ko'p funktsiyali kiyim buyumlaridan iborat gardirobni yaratishga qaratilgan loyihalashdir.

Kiyimlarni ishlatishning zamonaviy jarayoni eksperiment o'tkazish imkonini beruvchi shart-sharoitlarni yaratadi, ya'ni har doim yangi individual tasvirni yaratish. Kiyimning turli xil buyumlari yoki elementlarini tajriba qilish, o'zgartirish va o'zgartirish qobiliyati iste'molchiga moda kostyumining ko'plab variantlarini modellashtirish va uni turli stilistik echimlarda taqdim etish uchun deyarli cheksiz imkoniyatni olish imkonini beradi. Zamonaviy dizaynerlar oldiga qo'yilgan. Ushbu maqsadga erishish uchun kiyimda mavjud bo'lgan ko'plab dizayn elementlari qo'llaniladi. Ushbu elementlar, kiyim kiyish paytida ko'plab dizaynerlar va konstruktorlar tomonidan taqdim etilishi mumkin. Kiyimning shakli va shaklini o'zgartiradigan buyumlar va elementlardan, mahkamlash va ajraladigan elementlarda, noan'anaviy moda qo'shimchalarida va turli aksessuarlardan foydalanishda katta imkoniyatlar mavjud.

Transformatsiya -atamasi eng keng tarqalgan ta'rifi quyidagicha: "transformatsiya - biror narsaning o'zgarishi, tashqi ko'rinishi, shakli yoki muhim xususiyatlarining o'zgarishi" [2].

"O'zgartirish - bu ob'ektiv-fazoviy dunyo ob'ektlarining mavjudlik yoki faoliyat jarayonida o'zlarining asl shakllari va parametrlarini o'zgartirish xususiyatidir" [2]. Kiyim va uning elementlarini loyihalash jarayoni bilan bevosita bog'liq bo'lgan ta'rifga ko'ra, transformatsiyalar inson ishtirokida kiyish jarayonida ham, mahsulotning butun xizmat muddati davomida ham sodir bo'ladi (uning estetik va jismoniy ko'rinishini o'zgartirishi mumkin) degan xulosaga kelish

mumkin. O'zgartirilishi mumkin bo'lgan ob'ektni tavsiflashda uni "qayta qurish" asosida bir qator turli xil konstruktiv va estetik holatlarni olishga qodir bo'lgan moddiy tuzilma" deb ta'riflash mumkin.

Har xil turdagi mahsulotlarga aylantirish yoki ushbu mahsulotlarning xususiyatlarini sezilarli darajada o'zgartirish imkonini beruvchi mobil material tuzilishi (strukturaviy va estetik).

O'zgartirilishi mumkin bo'lgan detallar ancha vaqtdan beri mavjud. Turli xil o'zgartirish variantlari to'g'risidagi ma'lumotlarni bilim va fanlarning keng doiradagi texnik adabiyotlarida topish mumkin [2].

Kiyim dizaynidagi transformatsiya inson tomonidan amalga oshiriladigan harakatlarning dinamikasi, uni ishlatish paytida kiyimning ob'ektlari va elementlarining o'zgarishi yoki o'zgarishi bilan belgilanadi. Transformatsiya ikki asosiy usulda amalga oshirilishi mumkin [1]:

- bir shaklni boshqasiga aylantirish;
- qismlarning bir shakl ichida o'zgarishi.

Kiyimni o'zgartirish jarayonini iqtisodiy samaradorlik nuqtai nazaridan iste'molchi uchun ham, ishlab chiqaruvchi uchun ham qulay bo'lishini ta'kidlash kerak. O'zgartirishga qodir bo'lgan bitta mahsulotni sotib olgan iste'molchi amalda rangi, uslubi, materiali bo'yicha bir xil, ammo funktsional, ekspluatatsion va ergonomik maqsadlarda har xil bo'lgan bir nechta mahsulotni sotib oladi.

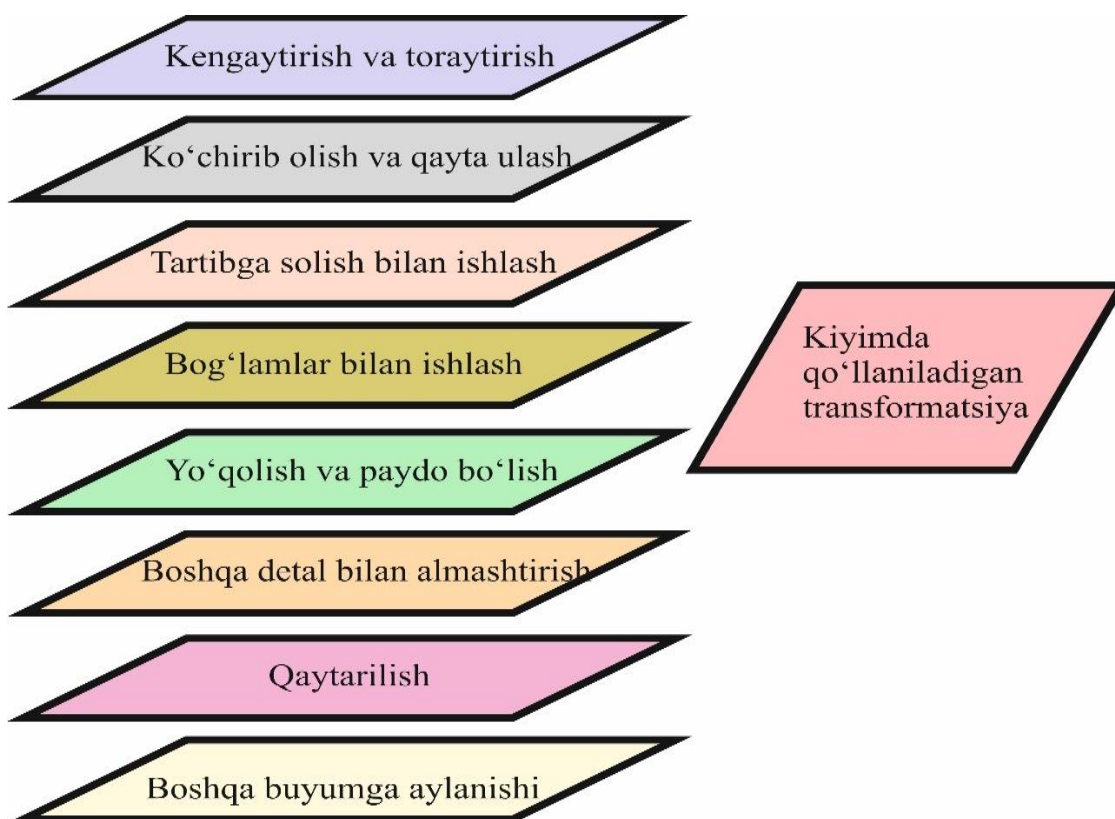
Ushbu mahsulotlarni loyihalashning iqtisodiy jihatidan tashqari, o'zgartiriladigan kiyim iste'molchiga boshqa bir qator ijobiy funktsiyalardan foydalanish imkonini beradi. Kiyimdagi transformatsiyadan foydalangan holda, inson kiyimining qiyofasini juda qisqa vaqt ichida o'zgartiradi. O'zgartiriladigan mahsulotlar va kiyim elementlarining minimal to'plamidan foydalangan holda iste'molchi o'z imidjini o'zgartirish imkoniyatiga ega.

Uzoq vaqt davomida transformatsiya usuli bilan yaratilgan kiyim va uning elementlari uchun konstruktiv, texnologik va kompozitsion echimlarning muayyan

usullari ishlab chiqildi. Ushbu ma'lumot kiyimda ishlatiladigan turli xil o'zgarishlarning xilma-xilligini tasavvur qilish imkonini beradi. Turli xil funktsional, ergonomik va estetik maqsadlar uchun zamonaviy o'zgartiriladigan tikuv mahsulotlarni loyihalash uchun dastlabki ma'lumot bo'lgan kiyim va elementlarini o'zgartirish texnikasi va usullari tasnifi mavjud [2].

1-rasm. Mavjud transformatsiya texnikasi.

Adabiyotlar

1. Семкин В.В. Морфологическая трансформация как средство решения художественно-конструкторских задач : дис. ... канд. Искусствоведения / В.В. Семкин. – М., 1983. –183с.
2. Тухбатуллина Л.М., Сафина Л.А., Салахова Л.И. Создание трансформируемой одежды с использованием полимерных материалов / Л.М.Тухбатуллина и др.// Вестн. Казан. технол. ун-та. 2015. –Т.18, №7. – С. 200-201.